

บทบาทของแพทยสภาต่อโรงพยาบาลเอกชน

บทสัมภาษณ์นายแพทย์ศุภชัย คุณารัตนพุกษ์*

กองบรรณาธิการ

ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนที่เคยแบ่งบานเหมือนอรุณเบิกฟ้า (sun rise industry) อาจต้องซบเซาจากสภาวะถดถอยวิกฤติทางเศรษฐกิจ แต่บทบาทแพทยสภาและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการควบคุมด้านจริยธรรมแพทย์, มาตรฐานบริการและค่าบริการ, การโฆษณา, การปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค, การรับรองมาตรฐาน, การจัดกลุ่มมาตรฐานการวินิจฉัยโรค, การจัดหาครุภัณฑ์การแพทย์และเทคโนโลยีการแพทย์ร่วมกับภาครัฐ รวมทั้งการจัดระบบเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุ อุบัติภัย และฉุกเฉินร่วมกัน ฯลฯ ล้วนเป็นภารกิจอีกมากที่ภาคเอกชนและภาครัฐควรประสานร่วมมือกันต่อไปอย่างใกล้ชิด มิใช่ปล่อยให้ลอยตัวตามระบบแข่งขันแบบเสรีจนสายเกินแก้แบบเศรษฐกิจไทยต่อไป--บรรณาธิการวิชาการ

วารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข: บทบาทของแพทยสภาที่มีต่อโรงพยาบาลเอกชน จะต้องเข้าไปดูแลกำกับอะไรบ้าง และมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

ตอบ: แพทยสภามีวัตถุประสงค์ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายในการควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้มีหน้าที่เข้าไปกำกับดูแลโรงพยาบาลเอกชนโดยตรง ซึ่งเป็นหน้าที่ของกองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข ที่จะต้องกำกับดูแลโรงพยาบาลเอกชน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในโรงพยาบาลซึ่งได้แก่แพทย์ เป็นผู้ที่มิบทบาทอย่างสูงในฐานะผู้ดำเนินการสถานพยาบาล ตามกฎหมายพระราชบัญญัติสถานพยาบาลซึ่งกำหนดว่าจะต้องมีแพทย์เป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาล และในฐานะที่แพทย์เป็นผู้ให้การดูแลรักษาแก่ผู้ป่วยโดยตรง บทบาทของแพทยสภาที่มีต่อโรงพยาบาลเอกชนก็เป็นบทบาทในการกำกับแพทย์ใน 2 สถานะดังกล่าวให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพกรรม

วารสารฯ: จากสถิติของแพทยสภา โรงพยาบาลเอกชนมักถูกผู้ใช้บริการร้องเรียนเรื่องใดมากที่สุด และแพทย-

สภามีกระบวนการดำเนินงานกับข้อร้องเรียนนั้นอย่างไร
ตอบ: โรงพยาบาลเอกชนมักถูกร้องเรียนว่าผิดข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม ในหมวดการโฆษณาการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สำหรับผู้ใช้บริการแล้ว การร้องเรียนส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งหลายครั้งก็เกี่ยวข้องกับคำรักษาพยาบาลที่แพง ทำให้มีการหยิบประเด็นในเรื่องของการได้รับบริการรักษาที่ไม่เป็นที่พึงพอใจและไม่เป็นไปตามที่ผู้ป่วยคาดหวัง ตามกระบวนการของแพทยสภา เมื่อมีผู้กล่าวโทษหรือมีผู้กล่าวหาว่ามีผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ได้แก่ แพทย์ท่านใดท่านหนึ่งอาจจะประพฤติขัดต่อข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมแล้ว เลขาธิการแพทยสภาจะต้องเสนอเรื่องดังกล่าวให้อนุกรรมการจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยแพทย์ผู้ใหญ่จากสาขาต่างๆ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการแพทยสภา อนุกรรมการชุดนี้จะดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงว่า กรณีที่กล่าวหาหรือกล่าวโทษแพทย์นั้นเป็นกรณีที่มีมูลหรือไม่ แล้วจะนำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการแพทยสภา เพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากเห็น

* เลขาธิการแพทยสภา

ว่าคดีมีมูล คณะกรรมการแพทยสภาก็จะส่งเรื่องต่อให้ออนุกรรมการอีกชุดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าอนุกรรมการการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเรื่องราวต่างๆ โดยละเอียด โดยจะต้องสอบทั้งผู้กล่าวหาหรือผู้กล่าวโทษ และผู้ที่ถูกกล่าวหา ตลอดจนทั้งรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ หลังจากสรุปความคิดเห็นแล้วก็จะเสนอต่อคณะกรรมการแพทยสภา ซึ่งจะดำเนินการพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง และทำการวินิจฉัยโทษซึ่งอาจจะเป็นการว่ากล่าวตักเตือน การภาคทัณฑ์ การพักใช้ใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม มีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 ปี หรือการเพิกถอนใบอนุญาตฯ เมื่อคณะกรรมการแพทยสภาได้ดำเนินการตัดสินลงโทษแล้วก็ต้องเสนอขอความเห็นชอบต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งดำรงฐานะสภานายกพิเศษ และมีสิทธิมีอำนาจในการยับยั้งมติของคณะกรรมการแพทยสภา ซึ่งหากมีการยับยั้งดังกล่าวขึ้น คณะกรรมการแพทยสภาจะต้องประชุมพิจารณาใหม่ หากยืนยันมติเดิม ต้องลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของคณะกรรมการทั้งหมด มตินั้นก็ถือว่าเป็นอันใช้ได้ ดังนั้นกระบวนการพิจารณาด้านจริยธรรมของแพทยสภาจึงเป็นกระบวนการที่ละเอียดรอบคอบและให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายโดยใช้เวลาพอสมควร สำหรับเรื่องการทำแท้งให้คนใช้นั้น ไม่มีการระบุนความผิดไว้ในข้อบังคับของแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมอย่างชัดแจ้ง แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า การทำแท้งนั้นถือว่าเป็นความผิด ยกเว้นเป็นการกระทำของนายแพทย์และจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือในกรณีหญิงนั้นมีครรภ์เนื่องจากถูกกระทำ ความผิดทางอาญาดังนั้นในกรณีพิจารณาความผิดของแพทย์ที่ทำแท้งโดยผิดกฎหมายแพทยสภา อาศัยข้อบังคับในหมวดหลักทั่วไปที่ระบุว่า

1. ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมย่อมต้องดำรงตนให้สมควรในสังคมโดยธรรม และเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมือง
2. ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมย่อมไม่ประพฤติหรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่ง

วิชาชีพเวชกรรม ซึ่งจะได้รับโทษตามข้อบังคับจริยธรรมของแพทยสภา

ในส่วนเรื่องของคำรักษาพยาบาลที่แพ่งนั้น ในขณะนี้ยังไม่มีข้อบังคับของแพทยสภาที่กำหนดโทษในประเด็นดังกล่าว ยกเว้นการกำหนดว่าผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่ประกอบวิชาชีพโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยและความสิ้นเปลืองของผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ขณะนี้เป็นการเดือดร้อนของประชาชนผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลเอกชน และเป็นเรื่องที่ร้องเรียนมากขึ้นเรื่อยๆ แพทยสภาจึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำหนดคำรักษาพยาบาลขึ้นเพื่อศึกษารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งจะได้พยายามที่จะจัดทำมาตรฐานค่าบริการผู้ป่วยของแพทย์ และมาตรฐานคำรักษาพยาบาลในส่วนที่มีความจำเป็นและเดือดร้อนสำหรับประชาชน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับแพทย์ และโรงพยาบาลทั่วไป นอกจากนั้นจะได้ใช้เป็นข้อมูลสำหรับประชาชนทั่วไปในการที่จะพิจารณาเลือกใช้บริการรักษาพยาบาลตนเองจากสถานพยาบาลต่างๆ

วสารา: แต่ละปีมักจะมีปัญหาสมองไหลของแพทย์จากโรงพยาบาลรัฐสู่โรงพยาบาลเอกชน เป็นจำนวนมาก แพทยสภาเห็นว่าเรื่องนี้ควรได้รับการดำเนินการแก้ไขอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างทางด้านประสิทธิภาพของการรักษาพยาบาลระหว่างโรงพยาบาลรัฐกับโรงพยาบาลเอกชนมากเกินไป

ตอบ: การแก้ไขปัญหาแพทย์ขาดแคลนในชนบทของไทย ได้มีความพยายามร่วมกันระหว่างหน่วยงานทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่รัฐบาล, ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นฝ่ายผลิต กระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นฝ่ายผู้ใช้บริการ และแพทยสภา ได้ร่วมกันกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อที่จะกระจายให้แพทย์ได้ไปมีประสบการณ์ในการที่จะดูแลผู้ป่วยในชนบทที่ห่างไกล ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ได้ดำเนินการบังคับให้แพทย์ที่จบใหม่ต้องไปปฏิบัติงานในชนบท เรียกว่าเป็นการชดใช้ทุน ซึ่งแพทย์ทุกคนจะต้องไปทำงานในชนบทเป็นเวลา 3 ปี หลังจากนั้นแล้วจึงมีโอกาสที่จะลาศึกษาต่อในหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ที่ตนเองสนใจในเรื่องวิชาชีพของตนเองใน

ที่สุด นโยบายนี้ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาจนถึง 30 ปีแล้ว

อย่างไรก็ตาม ปัญหาความแตกต่างในด้านของโอกาสต่างๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาวะเศรษฐกิจ รายได้ ความปลอดภัยในชีวิตของตนเองและครอบครัว รวมทั้งโอกาสความก้าวหน้าของแพทย์ที่ทำงานในชนบทที่ไกลๆ กับแพทย์ที่อยู่ในเขตเมือง เมื่อแพทย์ส่วนใหญ่ครบกำหนดชดใช้ทุนในชนบท 3 ปีแล้วก็โยกย้ายและกลับมาเรียนต่อและเลือกวิถีชีวิตที่จะปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเมืองในโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งมีการขยายมากขึ้นในขณะนี้ การแก้ไขปัญหาเหล่านี้คงจะต้องยอมรับความเป็นจริงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ประเด็นหลักคงจะอยู่ในเรื่องของสภาพการทำงานและโอกาสในการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวให้มีความสุขในชนบท การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแพทย์ให้เป็นระบบ ให้แพทย์ที่อยู่ในชนบทได้รับค่าตอบแทนของความเหนื่อยยากในการทำงานที่จุดนั้นให้ใกล้เคียงหรือพอเพียงที่จะดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวให้อยู่ในสถานะที่มีความสุขได้ นอกจากนั้นจะต้องจัดระบบการบริหารจัดการเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้แพทย์ที่อยู่ในชนบทสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ

วารสารฯ: ในยุคปัจจุบันโรงพยาบาลเอกชนมีการวางแผนการตลาดด้วยการใช้สื่อต่างๆ โฆษณาและประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ทราบว่าแพทย์สภาได้เข้าไปควบคุมหรือตรวจสอบเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ป่วยอย่างไรหรือไม่

ตอบ: โดยหลักการแล้ว การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่างๆ นั้นสามารถกระทำได้ แต่จะต้องไม่โอ้อวดเกินจริง หรือเป็นทำนองจูงใจให้เข้าใจผิด โดยไม่ถูกต้องตามหลักการที่เป็นมาตรฐานของวิชาชีพ และไม่โฆษณาโดยการให้ส่วนลด หากการโฆษณาดังกล่าวฝ่าฝืนข้อบังคับ แพทย์สภาก็จะดำเนินการไปตามขั้นตอนของแพทย์สภาจนถึงที่สุด ที่ผ่านมาสำนักรงงานเลขาธิการแพทย์สภามัก

ได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับการโฆษณาการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของสถานพยาบาลในเชิงโอ้อวดชักจูงให้คนใช้บริการโดยเข้าใจผิด โดยมีรูปและข้อความประกอบการโฆษณา และเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนเป็นจำนวนมาก อีกเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่างๆ คือ การโฆษณาว่าสถานพยาบาลจะให้ส่วนลดค่าบริการในราคาพิเศษเนื่องในโอกาสพิเศษเหล่านั้น ลักษณะนี้ถือว่าเป็นการละเมิดข้อบังคับแพทย์สภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม เกี่ยวกับการโฆษณานี้ แพทย์สภาได้เคยมีหนังสือไปถึงผู้ประกอบการสถานพยาบาลทุกท่าน และผู้ดำเนินการธุรกิจโฆษณา ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับข้อบังคับแพทย์สภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม เพื่อให้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อความเป็นธรรมในการแข่งขันการประกอบวิชาชีพในหมู่เดียวกัน

วารสารฯ: อยากทราบวิธีการร้องเรียนเมื่อผู้ป่วยไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการรักษาพยาบาลทั้งของโรงพยาบาลเอกชน และโรงพยาบาลของรัฐ แพทย์สภามีคำแนะนำอย่างไร

ตอบ: เมื่อผู้ป่วยคิดว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการรักษาพยาบาลจากแพทย์ท่านใดแล้ว ประการแรก ขอให้ถือว่าเป็นสิทธิของตนที่จะสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากแพทย์นั้นๆ ในประเด็นต่างๆ ที่สงสัย เพราะบ่อยครั้งการร้องเรียนต่างๆ จะมีพื้นฐานมาจากความไม่เข้าใจกัน ซึ่งหากได้สอบถามพูดคุยกันเรื่องก็จะสามารถยุติลงได้ หากยังไม่สบายใจหลังจากที่ได้พยายามพูดคุยสอบถามข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ป่วยหรือญาติหรือแม้กระทั่งผู้พบเห็นเหตุการณ์นั้นก็สามารที่จะร้องเรียนให้แพทย์สภาดำเนินการสืบสวนและสอบสวนกรณีนั้นได้ตามกระบวนการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยสิทธิในการกล่าวหาหรือกล่าวโทษ จะสิ้นสุดลงเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายหรือผู้กล่าวโทษรู้เรื่องการกระทำผิดนั้น หรือไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำผิด การร้องเรียนทางแพทย์สภาจะไม่ลิดรอนสิทธิของผู้เสียหายที่จะดำเนินการต่อไปตามหลักกฎหมายทั่วไป

วารสารฯ: ในทัศนะของท่านเห็นว่าการให้บริการของโรงพยาบาลเอกชนมีข้อเด่นและข้อด้อยอย่างไร โดยเฉพาะหากเป็นข้อด้อย ควรที่จะต้องได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

ตอบ: จุดเด่นของโรงพยาบาลเอกชนในปัจจุบันได้แก่ ความสะอาดรวดเร็วในการรับบริการ และการตอบสนองผู้ป่วยในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความประทับใจ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องมาตรฐานการรักษาพยาบาลตามหลักวิชาการ และค่ารักษาพยาบาลซึ่งในบางแห่งอาจแพงโดยไม่สมเหตุผล เป็นเรื่องที่จะต้องมีการดำเนินงานที่จะต้องคอยกำกับดูแลให้ดีขึ้น นอกจากนั้นรัฐจะต้องกำกับวางมาตรการให้โรงพยาบาลมีการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ไม่ก่อให้เกิดการลยตัวอย่างไร้ขอบเขตซึ่งนำไปสู่ความสิ้นเปลืองของระบบ และเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติและประชาชนในที่สุด

คมคำ ♦ ความคิด

“วิกฤติคราวนี้ยากกว่าทุกครั้ง เพราะที่ผ่านมาย่าง พอพามาเราก็รู้ว่าเป็นใคร ฝรั่งก็รู้ว่าฝรั่ง คราวนี้ถ้าถามว่าใครเป็นศัตรู เราไม่รู้หรอก เพราะมันเป็นวิกฤติแห่งการทำลายตัวเอง เป็นวิกฤติระบบคุณค่า เรานิยมความรวยมากกว่าความรู้ ระบบการเมืองการปกครองของเรารวมศูนย์อำนาจ ชัดในสิ่งที่เรียกว่า Accountability คือความรับผิดชอบที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เหตุปัจจัยทุกอย่างของปัญหาครั้งนี้จึงหนัก เพราะเรามองไม่เห็นและยาก”

➔ ศ.นพ.ประเวศ วะสี

บทสัมภาษณ์ใน “กลียุคกับทายนะเศรษฐกิจไทย”